

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА

Відділ змісту і технологій педагогічної освіти

**НЕПЕРЕРВНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА
XXI СТОЛІТТЯ**

Збірник матеріалів

**XXI Міжнародних педагогічно-мистецьких читань
пам'яті професора О.П. Рудницької**

Випуск 7 (19)

Київ 2024

З М І С Т

Розділ І ФІЛОСОФСЬКО-АКСІОЛОГІЧНІ ТА АНДРАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

<i>Нелля Ничкало</i> МЕТОДОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У НАУКОВИХ ПОШУКАХ УКРАЇНСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ УЧЕНИХ.....	10
<i>Георгій Філіпчук</i> (НЕ)РОЗСТРІЛЯНІ ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕАЛИ	15
<i>Лариса Лук'янова</i> ПРОФЕСІЙНО-СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ.....	20
<i>Ольга Матвієнко</i> ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ЯК ПРІОРИТЕТ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	23
<i>Лідія Хомич</i> МОРАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	24
<i>Олена Аніщенко</i> ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ	27
<i>Оксана Комаровська</i> УКРАЇНОЦЕНТРИЗМ ЯК СВІТОГЛЯДНИЙ ОРІЄНТИР НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВА УЧНІВ ТА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ.....	28
<i>Вікторія Бакум</i> ФОРТЕПІАНО ТВОРЧИСТЬ МИРОСЛАВА СКОРИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА УКРАЇНИ.....	31
<i>Ольга Баніт, Франц Малгожата</i> КОРПОРАТИВНА ОСВІТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ МИСТЕЦЬКИХ ЗВО.....	34
<i>Сергій Горбенко</i> ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ КОМПОНЕНТ У ПОГЛЯДАХ УКРАЇНСЬКИХ УЧЕНИХ МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.....	36
<i>Наталія Гордейчук</i> ФРАЗЕОЛОГІЯ І ПУБЛІЦИСТИКА	38
<i>Віталій Горголь</i> СТРУКТУРА ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ХОРЕОГРАФА.....	40
<i>Сергій Горський</i> СОЦІОЛОГІЯ ПОЛІТИКИ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ.....	44

Таким чином, організація науково-дослідницької роботи студентів є важливим чинником підвищення ефективної професійної підготовки майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі передусім тому, що передбачає індивідуалізацію навчання, дає змогу реалізувати особистісно орієнтоване навчання, розширює обсяг знань, умінь і навичок студентів, сприяє формуванню активності, ініціативи, допитливості, розвиває творче мислення, спонукає до самостійних пошуків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Васенко Л.А., Дубічінський В.В., Кришик О.М. Фахова українська мова: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 272с.
2. Дзюба І.М. Україна у пошуках нової ідентичності: статті, виступи. К.: Україна, 2006. 648с.
3. Костик Л. Б., Філіпчук М. В., Мороз Т. В. Культура наукової мови: Курс лекцій. Чернівці: Зелена Буковина, 2011. 232 с.
4. Косяченко В.Т. Під прапором рідного слова: Літ. крит., науково-публіцистичні статті. Чернівці: Рута, 2000. 216с.
5. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Українська мова. Довідник. К.: Рад. школа, 1990. 255 с.
6. Сучасна українська літературна мова / за ред.М.Я.Плюща. К.: 1994. С.135-137.
7. Мова: Модуль. курс: навч. посіб. К.: Вища школа, 2007. 823 с.
8. Ярещенко А.П. та інші. Сучасний фразеологічний словник української мови. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. 640 с.

УДК 378.015.31

Віталій Горголь, м. Полтава

СТРУКТУРА ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ХОРЕОГРАФА

Хореографія поєднує найбільш дієві засоби фізичного, морального та естетичного розвитку студентів, задоволення їх духовних запитів, вікових і творчих інтересів, що актуалізує проблему формування естетичної культури майбутніх хореографів під час професійної підготовки в закладах вищої освіти. На фахівців у галузі хореографії покладено високу місію збереження, збагачення, розвитку, презентації у світовому полікультурному просторі унікального танцювального мистецтва України. Вони покликані бути зразковими носіями естетичної культури, мати витончений художній смак, шляхетні естетичні ідеали й почуття, виважені естетичні цінності задля втілення їх у професійній виконавській і творчій хореографічній діяльності.

Теоретико-методологічні основи естетичного розвитку молодого покоління розробили В. Бутенко, Г. Васянович, І. Вернудіна, І. Зязюн, А. Камінський, Л. Левчук та ін., зокрема майбутніх учителів (О. Комаровська, С. Коновець, М. Лещенко, Г. Ніколаї, В. Орлов, О. Рудницька, Н. Сулаєва та ін.). Естетична культура стала предметом спеціальних досліджень М. Бабкова, О. Бованенко, Н. Гатеж, І. Зайцевої, Л. Побережної, Г. Сотської, В. Титаренко, В. Томашевського, Л. Фірсової та інших учених [1; 2; 3; 4; 7], але їх присвячено учнівській молоді та фахівцям різних спеціальностей (педагоги, юристи, дизайнери). О. Шабаліна [8] розглядає хореографічне мистецтво як засіб формування естетичної культури

особистості. Можна назвати лише одну дисертацію Сіньтін Лю [6], яка розкриває специфіку виховання естетичної культури майбутніх хореографів, але авторка обмежується позааудиторною діяльністю університету. Отже, натеper процес формування естетичної культури майбутніх хореографів у професійній підготовці в закладах вищої освіти вивчено недостатньо, що й визначає актуальність порушеної наукової проблеми.

Мета повідомлення – визначити структуру естетичної культури майбутніх хореографів на підґрунті теоретичного аналізу педагогічних досліджень.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження засвідчив, що в поняття «естетична культура» вчені вкладають різний зміст. Так, Лю Сіньтін розуміє естетичну культуру майбутнього хореографа «як особистісне утворення, що характеризується здатністю сприймати, оцінювати й усвідомлювати прекрасне у повсякденному житті, природі, мистецтві та забезпечує можливість естетично освоювати дійсність за законами краси, його адаптацію і самореалізацію в суспільстві» [5, с. 180]. Отже, вона інтерпретує її в площині загальної культури особистості та пропонує метод комплексного впливу всіх видів мистецтв (образотворче, музичне, театральне та література), крім хореографічного, яке глибоко й усебічно вивчається майбутніми фахівцями в процесі професійної підготовки.

Н. Гатеж дійшла висновку, що естетична культура – це інтегративна якість особистості, що виражає естетичну потребу і здатність сприймати, розпізнавати і переживати прекрасне в мистецтві та навколишній дійсності, керуватися виробленими культурно-естетичними цінностями у своїй практичній діяльності, створюючи красу навколо себе. Основними елементами її структури є: естетична свідомість (ідеї, погляди, смаки, ідеали, естетичне сприйняття, судження); естетичні почуття й переживання; досвід естетичної діяльності, які у своїй сукупності забезпечують розвиток естетичних здібностей, потреб і мотивів у сприйнятті та створенні естетичних цінностей [1, с. 86-87]. На нашу думку, некоректно у структурі виносити за межі естетичної свідомості естетичні почуття і переживання, бо вони є її ядром, центром.

Л. Побережна вважає, що естетична культура – інтегроване особистісне утворення, яке є основою здатності до сприймання, оцінки та створення естетичних цінностей у житті та мистецтві. Її складають мотиваційно-потребовий, емоційно-почуттєвий, когнітивно-раціональний, оцінювально-орієнтаційний, творчо-діяльнісний компоненти [3, с. 12].

І. Сідорова наголошує, що естетична культура майбутніх педагогів – це «інтегративна, динамічна особистісна характеристика, що виявляється у здатності й умінні повноцінно сприймати прекрасне в мистецтві й дійсності та прагненні створювати й використовувати естетичні цінності у власній професійно-педагогічній діяльності, доносити культурні цінності, їхню духовну, естетичну, художню вагомість до учнів». Структуру естетичної культури, на її думку, складають емоційно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний і творчо-діяльнісний компоненти [4, с. 74]

Високим рівнем узагальнення вирізняється докторське дослідження В. Томашевського, який доводить, що естетична культура дизайнера є «духовно-функціональним утворенням особистості, яке має суспільну, професійну та особистісну детермінацію, забезпечує естетичне ставлення до предметів і об'єктів навколишньої дійсності та їх освоєння за законами краси у процесі художньо-

конструкторської діяльності» [7, с. 80]. Складниками структури естетичної культури автор вважає естетичну свідомість, естетичну активність і естетичну самоорганізацію [7, с. 92].

Ми ґрунтуємось на педагогічній концепції Г. Сотської, яка тлумачить естетичну культуру як «інтегративне утворення, що поєднує особистісні і професійні якості та охоплює естетичну свідомість (естетичні почуття, смак, ідеали), професійно-естетичну компетентність, здатність сприймати, переживати, оцінювати різноманітні естетичні явища відповідно до соціально значущих естетичних норм досконалості і краси, уміння проєктувати художньо-педагогічну діяльність згідно з універсальними загальнолюдськими естетичними цінностями, гуманістичними світоглядними позиціями» [6, с. 311]. Автор структурує досліджуваний феномен і виокремлює в ньому аксіологічний, афективний, когнітивний і праксеологічний компоненти. У дефініції професора нам імпонує поєднання в інтегративній властивості фахівця особистісних і професійних якостей, естетичних і гуманістичних цінностей, а також гармонія аксіологічного, культурологічного, компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів, відображених в одному визначенні.

У нашому дослідженні естетичну культуру майбутнього хореографа ми розуміємо як інтегративну, динамічну, відкриту професійно-особистісну властивість фахівця, системоутворювальним компонентом якої є естетична емоційна спрямованість, що мотивує усвідомлення естетичних цінностей-смишлів, естетичний саморозвиток, набуття естетичної компетентності та виявляється в багатоаспектній практичній діяльності (сприймання, оцінювання, виконання та створення хореографічних цінностей згідно з естетичними нормами) [2]. Звідси структура естетичної культури охоплює аксіологічний, емоційний, когнітивно-рефлексивний і праксеологічний компоненти (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Структура естетичної культури майбутнього хореографа

Аксіологічний складник	Емоційний складник	Когнітивно-рефлексивний складник	Праксеологічний складник
Естетичні цінності-цілі	Емоційно-естетична чутливість	Естетико-фахові знання	Естетичне сприймання хореографічного мистецтва
Естетичні цінності-засоби	Естетична насолода	Рефлексія	Естетичне оцінювання хореографічного мистецтва
Естетичні цінності-смишли	Естетична емоційна спрямованість особистості	Неформальні та інформальні естетичні знання	Виконання та створення хореографічних композицій відповідно до естетичних норм

Отже, ми виділили два концептуальні підходи до розуміння сутності естетичної культури особистості: перший ґрунтується на естетичній свідомості, другий – на естетичній компетентності. В нашому дослідженні ми дотримуємося другої позиції, що зумовлено сучасною парадигмою професійної підготовки майбутніх хореографів у закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гатеж Н. В. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до виховання естетичної культури учнів закладу загальної середньої освіти : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і практика професійної освіти / Гатеж Наталія Василівна ; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2019. 353 с.
2. Горголь В. П. Емоційний компонент естетичної культури майбутніх хореографів: сутність, критерії, результати діагностичного експерименту. Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. 2023. Вип. 28. С. 114-126.
3. Побережна Л. Л. Розвиток естетичної культури студентів музично-педагогічних факультетів засобами української музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – Теорія та методика навчання (музичне мистецтво) / Побережна Лариса Леонідівна ; Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2001. 22 с.
4. Сідорова І. С. Формування естетичної культури студентів педагогічних університетів у позааудиторній художній діяльності: дис. ... канд. пед. наук спец. 13.00.07 – теорія і методика виховання / Сідорова Ірина Сергіївна ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2013. 252 с.
5. Сіньтін Лю. Виховання естетичної культури майбутніх хореографів у позааудиторній діяльності університету : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07 – Теорія і методика виховання / Сіньтін Лю ; Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2017. 217 с.
6. Сотська Г. І. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в педагогічних університетах : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 382 с.
7. Томашевський В. В. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти : дис. ... д-ра пед. наук; спец.: 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти / Томашевський Володимир Володимирович ; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2020. 792 с.
8. Шабаліна О. М. Психолого-педагогічні аспекти формування естетичної культури особистості засобами сучасного хореографічного мистецтва. Підготовка творчої особистості у мистецьких вищих навчальних закладах : зб. наук. пр. Харків : Принт Дизайн, 2003. С. 255–260.